

Dosarul nr. 1ra-1871/21
1-13065077-01-1ra-24082021

Curtea Supremă de Justiție

D E C I Z I E

08 februarie 2022

mun. Chișinău

Colegiul penal lărgit al Curții Supreme de Justiție în componența:

Președinte – Timofti Vladimir,
Judecători - Țurcan Anatolie, Toma Nadejda, Cobzac Elena, Plămădeală Ghenadie

a judecat fără citarea părților, recursurile ordinare declarate de către procurorul în Procuratura de circumscripție Chișinău, Tăut Dorina și de către avocatul Ciobanu Vadim în numele inculpatului, prin care se solicită casarea deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 19 aprilie 2021, în cauza penală în privința lui

Chioibaș Mihail XXXXX, născut la XXXXX,
originar și domiciliat în or. XXXXX.

Termenul de examinare a cauzei:

Prima instanță: 03.09.2013 - 24.04.2014;

Instanța de apel: 18.11.2020 - 19.04.2021;

Instanța de recurs: 24.08.2021 – 08.02.2022.

a c o n s t a t a t :

1. Prin sentința Judecătoriei Anenii Noi din 24 aprilie 2014, Chioibaș Mihail a fost recunoscut vinovat și condamnat în baza art.190 alin.(2) lit. c) Cod penal, la 3 ani închisoare, cu privarea de a exercita funcții legate de administrarea bunurilor pe o perioadă de 2 ani.

În baza art.85 alin.(1) Cod penal, prin aplicarea pedepsei în cazul unui cumul de sentințe s-a adăugat parțial partea neexecutată a sentinței Judecătoriei Căușeni din 27 martie 2013, stabilindu-i pedeapsă definitivă lui Chioibaș Mihail, 6 ani închisoare, cu executare în penitenciar de tip semiînchis și privarea de a exercita funcții legate de administrarea bunurilor pe o perioadă de 2 ani.

2. Pentru a se pronunța, prima instanță a constatat *în fapt* că, Chioibaș Mihail, pe 22 iunie 2013, aflându-se în satul XXXXX raionul XXXXX, prin înșelăciune și abuz de încredere sub pretextul procurării motocicletei de model "XXXXXX", ce-i aparține lui Popov Igor, l-a convins pe ultimul să efectueze un test - drive, în urma căruia s-a deplasat într-o direcție necunoscută, pricinuindu-i părții vătămate prejudiciu material în proporții considerabile.

Pe baza stării *de fapt* expuse mai sus, confirmată de probe administrate, prima instanță a reținut în drept, că faptele inculpatului întrunesc elementele constitutive a infracțiunii prevăzute de art.190 alin.(2) lit. c) Cod penal,

individualizată prin „*Escrocherie – adică dobândirea ilicită a bunurilor altei persoane prin înșelăciune sau abuz de încredere, cu cauzare de daune în proporții considerabile*”.

3. Avocatul Podlisnic Dorin în numele inculpatului a contestat cu apel sentința, solicitând casarea acesteia și pronunțarea unei hotărâri potrivit modului stabilit pentru prima instanță prin care inculpatului să îi fie aplicată o pedeapsă neprivativă de libertate.

3.1. Avocatul Ciobanu Vadim în numele inculpatului a contestat cu apel suplimentar sentința, solicitând casarea acesteia și pronunțarea unei hotărâri potrivit modului stabilit pentru prima instanță prin care procesul penal în privința inculpatului să fie încetat în legătură cu amnistia s-au în legătură cu împăcarea părților și eliberarea acestuia din arest.

În motivarea apelului a indicat că, prin noua redacție a art.190 alin.(1) Cod penal, a fost detaliată latura obiectivă a infracțiunii de escrocherie, legislatorul urmărind scopul eliminării acestei interpretări extensive defavorabile. Iar instanța de apel urmează să constate că, acțiunile infracționale imputate inculpatului se subscrie și în continuare infracțiunii de escrocherie, însă prejudicierea considerabilă a părților vătămate deja nu mai este o variantă agravantă de comitere a acestei infracțiuni, ci se încadrează în varianta-tip a infracțiunii de escrocherie stipulate de legiuitor, conform noilor modificări, în alin.(1), ceea ce, în principiu, îi atenuază situația acestuia.

Astfel, avocatul a subliniat că, instanța de apel urmează să califice acțiunile incriminate lui Chioibaș Mihail în baza art.190 alin.(1) din Codul penal și să țină cont că, la momentul comiterii infracțiunii inculpatul avea vârsta de 19 ani.

Totodată, avocatul a menționat că, prin Legea nr.163 din 20 iulie 2017, în vigoare din 20 decembrie 2017, au fost operate mai multe modificări la Codul penal, inclusiv la art.70 Cod penal, care a fost completat cu alin.(3¹). Așadar, potrivit art.70 alin. (3¹) din Codul penal, la aplicarea pedepsei persoanelor care au atins vârsta de 18 ani, dar nu au atins vârsta de 21 de ani, care au săvârșit infracțiune la vârsta de la 18 până la 21 de ani, maximul pedepsei se reduce cu o treime. În cazul în care instanța, ținând cont de personalitatea infractorului, ajunge la concluzia că doar prin aplicarea pedepsei în limitele generale se va atinge scopul pedepsei penale, aceasta poate dispune o pedeapsă în limitele prevăzute de legea penală pentru infracțiunea săvârșită. Necesitatea aplicării pedepsei în limitele generale urmează a fi argumentată de către instanța de judecată.

În temeiul art.70 alin.(3¹) Cod penal, la aplicarea pedepsei lui Chioibaș Mihail instanța de apel urmează să reducă maximul pedepsei cu o treime.

De asemenea, avocatul a conchis că, Chioibaș Mihail urmează să fie eliberat de răspundere penală în baza art.109 Cod penal, pe motiv că părțile s-au împăcat și antecedentele penale ale acestuia care reies din sentința Judecătoriei Căușeni din 27 martie 2013, nu sunt un impediment pentru aplicarea instituției împăcării, deoarece infracțiunea incriminată a fost comisă anterior intrării în vigoare a Legii nr. 130 din 9 iunie 2016. De către Chioibaș Mihail a fost restituit prejudiciul cauzat prin infracțiune, iar sancțiunea expusă de legislator în alin.(1) al art.190 Cod penal, prevede trei forme alternative de pedeapsă: amendă în mărime de la 550 la 850

unități convenționale, sau muncă neremunerată în folosul comunității de la 120 la 240 de ore, sau închisoare de până la 3 ani, respectiv sunt întrunite condițiile legale privind înlăturarea răspunderii penale a lui Chioibaș Mihail.

În concluzie avocatul a indicat că, procesul penal de învinuirea lui Chioibaș Mihail în baza art.190 din Codul penal, urmează să înceteze în temeiul Legii nr. 210 din 29.07.2016 privind amnistia în legătură cu aniversarea a 25-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova.

4. Prin decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 19 aprilie 2021, apelul declarat de avocatul Ciobanu Vadim în numele inculpatului a fost respins ca nefondat.

Apelul declarat de avocatul Podlisnic Dorin în numele inculpatului a fost admis, casat total sentința inclusiv din oficiu în baza art.409 alin.(2) Cod de procedură penală și pronunțată o nouă hotărâre, potrivit modului stabilit pentru prima instanță după cum urmează:

Chioibaș Mihail a fost recunoscut vinovat și condamnat în baza art.190 alin.(1) Cod penal, la 1 an închisoare.

În baza art.85 alin.(1) Cod penal, prin aplicarea pedepsei în cazul unui cumul de sentințe, prin cumul parțial, la pedeapsa aplică s-a adăugă partea neexecutată a pedepsei stabilite prin sentința Judecătorei Căușeni din 27 martie 2013, stabilind lui Chioibaș Mihail pedeapsă definitivă sub formă de închisoare pe un termen de 4 ani și 1 lună, cu executarea pedepsei în penitenciar de tip semiînchis.

În motivarea soluției sale, instanța de apel a menționat că, termenul de declarare a apelului este de 15 zile de la data pronunțării sentinței integrale, conform art.402 alin.(1) din Codul de procedură penală, în cauza penală menționată, luând în considerație circumstanțele invocate sunt aplicabile prevederile art.403 alin.(1) din Codul de procedură penală, repunerea în termen a apelului. Apelul declarat după expirarea termenului prevăzut de lege este considerat ca fiind făcut în termen dacă instanța de apel constată că întârzierea a fost determinată de motive întemeiate, iar apelul a fost declarat în cel mult 15 zile de la începerea executării pedepsei sau încasării despăgubirilor materiale.

Din materialele cauzei a rezultat că inculpatul Chioibaș Mihail în ședința de judecată nu s-a prezentat și a fost anunțat în căutare. Pe 28 august 2020, inculpatul a fost reținut, iar la 2 septembrie 2020, inculpatul a făcut cunoștință cu sentința. De către instanța de apel a fost stabilit că la momentul reținerii, dar și la data când inculpatului i-a fost adusă la cunoștință sentința, Chioibaș Mihail nu a fost asista de un avocat, astfel, nu i-au fost explicate drepturile, inclusiv, modul și termenul de atac în situația unui eventual dezacord cu actul judecătoresc, relevant fiind și faptul că apărătorul Podlisnic Dorin în numele inculpatului a declarat apelul prin intermediul poștei electronice la data de 14 octombrie 2020, iar la 15 octombrie 2020, colaboratorul Cancelariei Judecătorei Anenii Noi, sediul Central i-a comunicat despre necesitatea de a depune repetat apelul în format electronic dar semnat digital, respectiv, apărătorul inculpatului a exercitat dreptul de a apune apel, în termenul prevăzut de lege, circumstanțe, care fiind cumulate impun repunerea în termen a apelurilor declarate.

Pe de altă parte, instanța de apel a statuat că prin Legea nr. 179/26.07.2018,

pentru modificarea unor acte legislative, la articolul 190 Cod penal, în dispoziția alineatului (1), textul “înșelăciune sau abuz de încredere” s-a substitui cu textul „inducerea în eroare a unei sau a mai multor persoane prin prezentarea ca adevărată a unei fapte mincinoase sau ca mincinoasă a unei fapte adevărate, în privința naturii, calităților substanțiale ale obiectului, părților actului juridic nul sau anulabil, ori dacă încheierea acestuia este determinată de comportamentul dolosiv sau viclean care a produs daune considerabile”; în dispoziția alineatului (2), litera c) s-a exclus.

În aceste condiții, cu trimitere la prevederile art.10¹, art.113 Cod penal și art.325 Cod de procedură penală, instanța de apel a conchis că prin acțiunile sale intenționate, Chioibaș Mihai a săvârșit escrocheria, adică dobândirea ilicită a bunurilor altei persoane prin inducerea în eroare, prin prezentarea ca adevărată a unei fapte mincinoase, în privința naturii actului juridic, încheierea căruia a fost determinată de comportament dolosiv și viclean, cu cauzarea de daune în proporții considerabile adică infracțiunea prevăzută de art.190 alin.(1) Cod penal.

La examinarea cauzei pe fond, instanța de apel a notat că, fiind analizate declarațiile depuse de către martori și documentele anexate la cauza penală prin prisma prevederilor art.101 Cod de procedură penală, din punct de vedere al pertinentei, concludenței și utilității lor le apreciază ca fiind utile, veridice, consecvente, care coroborează cu declarațiile inculpatului, oferite în ședința instanței de apel, din care indubitabil rezultă că, Chioibaș Mihail a comis infracțiunea de escrocherie prevăzută la art.190 alin.(1) Cod penal.

Referitor la alegațiile avocatului prin care s-a solicitat aplicarea amnistiei în privința inculpatului în baza Legii nr. 210 din 29 iulie 2016 privind amnistia în legătură cu aniversarea a 25-a de la Proclamarea Independenței Republicii Moldova, instanța de apel a conchis că inculpatul nu cade sub incidența art.10 din această lege, or până la data pronunțării sentinței Judecătorei Anenii Noi din 24 aprilie 2014, a fost recunoscut vinovat și condamnat în baza art.188 alin.(2) din Codul penal, care este o infracțiune gravă.

De asemenea, instanța de apel a indicat că procesul penal nu poate fi încetat în legătură cu împăcarea părților, deoarece potrivit art.16 alin.(3) Codul penal, inculpatul a comis o infracțiune din categoria celor mai puțin grave, faptă a fost comisă în anul 2013, până la modificările operate la art.109, pentru modificarea și completarea unor acte legislative nr.179 din 26.07.2018, când a fost modificată instituția împăcării, aceasta fiind posibilă doar în cazul în care persoana nu are antecedente penale pentru infracțiuni similare comise cu intenție sau dacă în privința sa nu a mai fost dispusă încetarea procesului penal, ca rezultat al împăcării, pentru infracțiuni similare comise cu intenție în ultimii cinci ani, luând în considerare că, nemijlocit partea vătămată nu a înaintat vreo cerere scrisă autentic și nu a solicitat încetarea procesului penal în temeiul art.109, nu a indicat că nu are pretenții față de inculpat, s-au împăcat, l-a iertat, i-a restituit paguba pricinuită instanța de apel a stabilit că temeiuri de încetare a procesului penal conform art.109 din Codul penal, nu au fost identificate.

Cu referire la individualizarea și aplicarea pedepsei inculpatului Chioibaș Mihail, cu trimitere la prevederile art.7, 61, 75 și 85 Cod penal, instanța de apel

a ținut cont de circumstanțe reale și personale, cum ar fi: caracterul și gradul de pericol social a infracțiunii, că infracțiunile au fost săvârșite intenționat, circumstanțe atenuate nu sunt, dar circumstanțe agravante a fost reținută comiterea infracțiunii de către o persoană care a fost condamnată anterior, la fel a fost luat în considerație că la evidența medicului narcolog sau psihiatru nu se află, s-a eschivat de la instanța de judecată, fiind anunțat în căutare.

5. Avocatul Ciobanu Vadim în numele inculpatului în baza art.427 alin.(1) pct. 6) și 11) Cod de procedură penală a contestat cu recurs decizia, solicitând casarea acesteia și dispunerea încetării procesului penal în temeiul legii cu privire la amnistie în legătură cu aniversarea a 25-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova.

În motivarea cerințelor a invocat că, constatările instanței de apel precum că, amnistia în privința lui Chioibaș Mihail nu poate fi aplicată din motiv că nu cade sub incidența art.10 lit. d) din Legea nr.210 din 29 iulie 2016, deoarece până la data pronunțării sentinței Judecătorei Anenii Noi din 24 aprilie 2014, acesta prin sentința Judecătorei Căușeni din 27 martie 2013 a fost recunoscut vinovat și condamnat în baza art.188 alin.(2) din Codul penal, sunt total eronate.

Avocatul a menționat că, legea nr.210/2016 urmează a fi interpretată, prin prisma principiului legalității și reglementărilor din art.3 alin.(2) Cod penal, care stipulează că interpretarea extensivă defavorabilă a legii penale este interzisă.

Potrivit art.10 lit. d) din legea nr.210/2016, prevederile art.art.1-9 nu se aplică persoanei bănuite, învinuite, inculpate sau condamnate pentru infracțiunea prevăzută la articolul 188 din Codul penal nr. 985-XV din 18 aprilie 2002.

În speță, Chioibaș Mihail de către instanța de apel nu era judecat pentru comiterea infracțiunii prevăzute la art.188 alin.(2) Cod penal, dar era judecat doar pentru comiterea infracțiunii prevăzute la art.190 alin.(1) Cod penal.

În concluzie, avocatul a invocat că, instanța de apel la judecarea apelurilor declarate în numele lui Chioibaș Mihail, a interpretat extensiv defavorabil prevederile legii nr. 210/2016, prin ce a admis o eroare gravă de fapt, care a afectat soluția instanței.

5.1. Procurorul în baza art.427 alin.(1) pct. 6) și 7) Cod de procedură penală a contestat cu recurs decizia, solicitând casarea acesteia și dispunerea rejudecării cauzei penale în aceiași instanță de apel în alt complet de judecată.

În motivarea cerințelor sale a invocat că, instanța de apel, fiind sesizată cu cerere de apel în data de 20 octombrie 2020 de către avocatul Podlisnîc Dorin în numele inculpatului, declarate împotriva sentinței Judecătorei Anenii Noi din 24 aprilie 2014, nu a verificat faptul dacă calea de atac a fost declanșată de către titular în termenul prevăzut de lege.

În speță, procurorul consideră că termenul de la care urma a fi calculată prescrierea dreptul apărării de a contesta sentința este data pronunțării sentinței motivate, această concluzie rezidă din prevederile art.402 alin.(1) Cod de procedură penală, care prevede că termenul de apel este de 15 zile de la data pronunțării sentinței integrale dacă legea nu prevede altfel.

5.2. În conformitate cu prevederile art.431 alin.(1) pct. 1¹) Cod de procedură penală, avocatul Ciobanu Vadim în numele inculpatului a depus referință privitor

la opinia sa asupra recursului declarat de procuror, menționând că acestea urmează a fi respins ca fiind vădit neîntemeiat.

6. Judecând recursurile ordinare în baza actelor din dosar, Colegiul penal lărgit a ajuns la concluzia că recursurile ordinare declarate de către procuror de către avocatul Ciobanu Vadim în numele inculpatului urmează a fi admise, din următoarele considerente.

Conform art.435 alin.(1) pct.2) lit. c) Cod de procedură penală, instanța de recurs, judecând recursul, admite recursul, casează hotărârea atacată și dispune rejudecarea cauzei de către instanța de apel, în cazul în care eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

Potrivit art.427 alin.(1) Cod de procedură penală, hotărârile instanței de apel pot fi supuse recursului pentru a repara erorile de drept comise de instanțele de fond și de apel doar în cazurile stipulate în acest articol.

Având în vedere că recursurile declarate de către procuror și de către avocatul Ciobanu Vadim în numele inculpatului sunt admise, Colegiul penal lărgit se va expune concomitent asupra acestora.

Din textul recursurilor declarate, Colegiul penal constată că, recurenții invocă temeiurile prevăzute la art.427 alin.(1) pct. 6), 7) și 11) Cod de procedură penală, potrivit cărora hotărârile instanței de apel pot fi supuse recursului pentru a repara erorile de drept comise de instanțele de fond și de apel în cazurile, când: 6) instanța de apel nu s-a pronunțat asupra tuturor motivelor invocate în apel sau hotărârea atacată nu cuprinde motivele pe care se întemeiază soluția ori motivarea soluției contrazice dispozitivul hotărârii sau acesta este expus neclar, sau instanța a admis o eroare gravă de fapt, care a afectat soluția instanței; 7) apelul a fost introdus tardiv; 11) există o cauză de înlăturare a răspunderii penale.

Verificând actele cauzei, în raport cu alegațiile recurenților, Colegiul penal lărgit conchide că, instanța de apel a comis următoarele erori de drept.

Cu titlul preliminar, Colegiul penal lărgit ține să menționeze că la judecarea cauzei penale urmează să fie verificat dacă s-a aplicat corect legea la faptele reținute prin hotărârea atacată și dacă aceste fapte au fost constatate cu respectarea dispozițiilor de drept formal și material.

Sub acest aspect, se reține că instanța de apel neîntemeiat a constatat și apreciat circumstanțele de fapt și de drept privind depunerea apelului în termen.

Astfel, potrivit art.402 alin.(1) Cod de procedură penală, termenul de apel este de 15 zile de la data pronunțării sentinței integrale.

Conform art.403 alin.(1) Cod de procedură penală, apelul declarat după expirarea termenului prevăzut de lege este considerat ca fiind făcut în termen dacă instanța de apel constată că întârzierea a fost determinată de motive întemeiate, iar apelul a fost declarat în cel mult 15 zile de la începerea executării pedepsei.

Potrivit art.338 alin.(2) și (4) Cod de procedură penală, pronunțarea hotărârii integrale este publică, fapt despre care se consemnează în procesul-verbal. Copia de pe hotărârea motivată se înmânează participanților prezenți la ședința de judecată. Participanților care nu s-au prezentat în ședința de judecată li se expediază, în termen de 3 zile, copia de pe hotărârea motivată.

În corespundere cu art.230 alin.(2) Cod de procedură penală, în cazul în care

pentru exercitarea unui drept procesual este prevăzut un anumit termen, nerespectarea acestuia impune pierderea dreptului procesual și nulitatea actului efectuat peste termen.

În conformitate cu art.231 alin.(3) Cod de procedură penală la calcularea termenelor pe zile nu se ia în calcul ziua de la care începe să curgă termenul, nici ziua în care acesta se împlinește.

Astfel, termenul de exercitare a căii de atac începe a curge de la data pronunțării hotărârii (*Recomandarea Curții Supreme de Justiție, nr. 37, cu privire la pronunțarea hotărârilor judecătorești în procesul penal din 22.04.2013*).

În această consecutivitate se atestă că, judecarea cauzei în instanța de fond s-a desfășurat în lipsa inculpatului Chioibaș Mihail, care pe 2 septembrie 2020 a făcut cunoștință cu sentința de condamnare, potrivit recipisei semnată de acesta (*f.d.135 vol. I*).

Totodată, Colegiul penal lărgit subliniază că, avocatul Podlisnic Dorin a sesizat instanța de apel pe 20 octombrie 2020, iar avocatul Ciobanu Vadim a declarat apel suplimentar pe 10 martie 2021

În aceste condiții, Colegiul penal lărgit conchide că, potrivit jurisprudenței naționale constante, în primă etapă a examinării cauzei în ordine de apel, instanța trebuie să verifice corectitudinea sesizării ei cu cerere de apel de către partea în proces sau de către persoana interesată, adică să verifice dacă cererea de apel a fost declarată în termenul legal, condiție care nu a fost îndeplinită corespunzător de către instanța de apel.

Subsidiar, Colegiul penal lărgit statuează că odată ce a fost luată soluția de a admite recursul procurorului și a dispune rejudecarea cauzei, în vederea asigurării în egală măsură a drepturilor părții apărării la un proces echitabil și efectiv, urmează a fi admis și recursul declarat de avocatul Ciobanu Vadim în numele inculpatului din raționamentul că, la examinarea apelului se declanșează o continuitate a examinării cauzei în fond, cu posibilitatea de a da o nouă apreciere a probelor și a administra noi probe care ar putea duce la o altă soluție, decât cea luată prin decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 19 aprilie 2021, referitor la solicitările părții apărării.

Generalizând cele expuse supra, Colegiul constată că, în speța discutată, și-a găsit confirmare temeiul pentru recurs prevăzute în art. 427 alin.(1) pct. 6) Cod de procedură penală – hotărârea atacată nu cuprinde motivele pe care se întemeiază soluția, ceea ce duce la casarea deciziei instanței de apel, cu dispunerea rejudecării cauzei în instanța de apel, în alt complet de judecată, deoarece aceste erori nu pot fi corectate de instanța de recurs.

La noua rejudecare a cauzei, instanța de apel urmează să se conducă de prevederile art.436 Cod de procedură penală, ce prevăd procedura de rejudecare și limitele acesteia, având obligația să înlăture erorile menționate, să țină seama de împrejurările expuse, care au servit temei de casare a soluției adoptate și, cu respectarea prevederilor art.414 Cod de procedură penală, să verifice legalitatea și temeinicia sentinței atacate, să se pronunțe asupra tuturor motivelor invocate în apeluri și, în dependență de datele obținute, să pronunțe o hotărâre legală și motivată, care să corespundă prevederilor art.417 Cod de procedură penală.

7. În conformitate cu art.art.434, 435 alin.(1) pct.2) lit. c) Cod de procedură penală, Colegiul penal lărgit,

d e c i d e :

Admite recursurile ordinare declarate de către procurorul în Procuratura de circumscripție Chișinău, Tăut Dorina și de către avocatul Ciobanu Vadim în numele inculpatului, casează total decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 19 aprilie 2021, în cauza penală în privința inculpatului *Chioibaș Mihail XXXXX*, dispune rejudecarea cauzei de către aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune căilor de atac, pronunțată integral la 17 martie 2022.

Președinte

Timofti Vladimir

Judecători

Țurcan Anatolie

Toma Nadejda

Cobzac Elena

Plămădeală Ghenadie